

Energovirāžas iespēja

Fosilos var aizstāt atjaunojamie resursi gan siltuma, gan elektrības ražošanā

Antra Ērgle

JANVĀRIM ir iespēja kļūt par pagrieziena punktu Latvijas enerģētikas politikā — jaunā gada sākumā plānots publicēt rosināt sabiedrībā diskusiju par Vides aizsardzības fonda finansēto, Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) habilitētās inženierzinātnu doktores profesores Dagnijas Blumbergas vadībā veikto pētījumu *Atjaunojamo energoresursu izmantošanas iespēju izvērtējums Latvijā līdz 2020.gadam*, kas analizē iespēju šajā termiņā sasniegt 42% atjaunojamo energoresursu (AER) īpatsvaru enerģijas ražošanā, ko paredz Eiropas Savienības (ES) likumi.

Jau daļēji prezentētie pētījuma secinājumi no lietpratēju puses uztverti spektrā no piesardzīga nolieguma par it kā vienusību un esošās infrastruktūras ignorēšanu līdz sengaidītai atzībai, dēvējot to par jaunu, drosmīgu skatījumu uz Latvijas enerģētiku. Galvenie secinājumi, ko sarunā ar *Dienu* formulē D.Blumberga, — ar pašreizējām enerģētikas pamatnostādņēm minētais AER izmantojuma mērķis nav sasniedzams, toties ir vairāki citi ceļi, kā to paveikt, izdevīgi kombinējot AER gan siltuma, gan elektrības ražošanā un pilnībā aizvietojo fosilos resursus.

Ekonomiski vairāki

RTU Vides aizsardzības un siltuma sistēmu institūta zinātnieki modelējuši 10 ceļus, kā energoražošanā kombinēt Latvijā bagātīgi pieejamos AER — enerģētisko koksni (vērtēts 2007.gada apjoms), vēju, sauli, esošās hidrocentrālās, padarot tās efektī-

▲ PROFESORE DAGNIJA BLUMBERGA oponē līdzšinējai energopolitikai, aicinot ātri aizstāt ar vietējo biomasu.

FOTO – RAITIS PURINS, DIENA

vākas. Ekonomiski izdevīgi ir vismaz trīs scenāriji, norāda eksperti. Scenārijs, kurā modelēta enerģētikas attīstība saskaņā ar pašreizējām pamatnostādņēm līdz 2016.gadam, liecina, ka tāda veidā AER ieviešanas mērķi nav sasniedzami. Pamatā izpētei ir prognoze, ka 2015.gadā Latvijā tērēs tik daudz elektrības, cik patlaban tērē Eiropā, izmantojot energoefektivitātes un energointensitātes indikatorus, bet siltuma patēriņš samazināsies, atjaunojot ēkas un tehnoloģijas, skaidro profesore. Šis plāns neatbilst

gaidītajam elektrības un siltuma patēriņa pieaugumam, kas likts valsts energopolitikas pamatā un jau atzīts par pārmērīgu ekonomiskās recesijas dēļ.

Par īpaši izšķērdīgu D.Blumberga uzskata veco dzīvojamo fondu, kura siltumnoturības uzlabošanai Latvijā vienīgajā no Eiropas dalībvalstīm nav bijis nopietna politiska atbalsta. «Privāti paveiktais ir tikai tāds piliens jūrā, tāpēc jādomā, ka mūsu daudzdzīvokļu mājās vēl aizvien izkūpina gaisā trešdaļu siltumenerģi-

jas, un par to maksā iedzīvotāji,» secina pētniece. Izpēte nav iekļauta lauksaimniecība un transports.

Pamatā ekonomiski izdevīgajiem scenārijiem likts vēja parku potenciāls. Jāpiebilst, ka pirmais Ekonomikas ministrijas (EM) rīkotais vēja jaudu konkurss nav isti veiksmīgs, un skaidrība par tālāko rīcību būšot februāra beigās, *Dienai* saka EM Enerģētikas departamenta direktors Uģis Sarma. Vēja parku jauda var tikt kombinēta ar lieljaudas un mazākām biomasas stacijām ogļu un dabasgāzes vietā, esošajām hidrocentrālām vien uzlabojot efektivitāti, iesaka zinātnieki. D.Blumberga uzsver, ka vējam vajadzīgo kompensācijas jaudu var iegūt ar Latvijas pievienošanu ES no speciāla fonda atbalstāmajam jaunveidojamam Ziemeļjūras un Baltijas jūras energotīklojumam (*grid IT*). Tas prasīs arī tirgus noteikumu vienādošanu, par ko nākamgad gaidāma cita ES direktīva.

Izdevīgāk uz vietas

Mūsu zinātnieku secinājumu apstiprina Eiropas Vēja

Latvijai jāformulē jauna enerģētikas politika Valdis Bisters

enerģijas asociācijas vērtējums, *Dienai* teic tās izpilddirektors Kristians Kļērs: «Latvija ir viena no nedaudzajām, kam ir tāds milzu potenciāls AER kombinēšanā.»

Izpēte rāda, ka Latvija joprojām eksportē trešdaļu enerģētiskās koksnes. Tā kā cenas Eiropā ir līdzīgas, izdevīgāk to izmantot uz vietas. U.Sarma *Dienai* bilst, ka lielāka biomasas izmantošana jau vērtēta: «Resursu mums pietiek, taču ir bažas par augošu pieprasījuma ietekmi uz cenām. Vairākums mazpilsētu siltumu ražo ar koksni, un cenu kāpums var būtiski mainīt izdevumus

apkurei.»

Valsts a/s *Latvenergo*, Pasaules Enerģijas padomes Latvijas komitejas un Zinātņu akadēmijas pārstāvji ar pētījumu daļēji iepazīnušies seminārā, pēc kura izplatījuši paziņojumu, publikoto secinājumus vērtējot kā vienpusējus, nepietiekami izsvērtus no energoapgādes drošības un resursu dažādības viedokļa. «Nav nemats vēra jau veiktās vairāk nekā 300 miljonu eiro investīcijas, rekonstrējot esošās un būvējot jaunas [dabasgāzes] termoelektrocīstacijas, (...) kas jebkurā gadījumā būs jāatmaksā,» teikts paziņojumā.

Vajadzēs jaunu

«Man ir sapnis, ka vienudien atnāks Ministru prezidents un lūgs, lai parādām, ko un kā darīt, lai kādu no šiem scenārijiem īstenotu,» atzīstas D.Blumberga. Viņas komanda esot gatava to paveikt pilnīgi objektīvi.

«Pētījums paver ceļu diskusijām, jo skatās uz Latvijas enerģētiku no vides vajadzībām, nevis ražošanas skatupunkta. Tā uz enerģiju neskatās ne *Latvenergo*, ne *Latvijas gāze*,» secina portāla *nozare.lv* enerģētikas redaktors Alvis Zauers.

Vides ministrijas Klimata un atjaunojamo resursu departaments direktors Valdis Bisters atzīst, ka pētījums sniedz visai radikālu viedokli par Latvijas enerģētiku. Janvārī to publikos, lai gūtu citu zinātnieku viedokli, rosinātu uzņēmēju un sabiedrības diskusiju. Par perspektīvākajiem viņš uzskata virzienus ar izklīdētās kogenerācijas attīstību. «Pētījums rāda, ka Latvijai būs jāformulē jauna enerģētikas politika, ieviešot ES direktīvas par AER un vienota elektrības tirgus veidošanu, jo ar pašreizējo plānu mēs noliktos mērķus sasniegt nevaram.»

Siltumuzņēmumu asociācijas vadītājs Edgars Vitgants uzsver, ka šāds pētījums gaidīts sen, jo «līdzšinējā energopolitika zaudējusi uzticību, cilvēki aizvien biežāk izvēlas apkures katlus ar vietējo kurināmo». Izpēte rāda, ka ir iespējams arī lielajās elektrocentrālās ogļu vai gāzes vietā izmantot vietējo biomasu.♦